

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ธรรมะออกมาจากใจ เพราะหัวใจเราร้อน หัวใจอยากมีความ
ร่มเย็นเป็นสุข เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาต้องมีหน้าที่การงาน มีอาชีพ
เพราะมีปัจจัยเครื่องอาศัย คนเกิดมาเป็นญาติกันโดยธรรมเพราะมีปากมีท้องเหมือนกัน แต่คนไม่
เหมือนกัน คนไม่เหมือนกันเพราะน้ำใจของคนแตกต่างกัน ความแตกต่างกัน เวลาจะประพฤติ
ปฏิบัติ เวลาคนอยากออกประพฤติปฏิบัติ เวลาจะปฏิบัติ มันละล้าละลังไปหมด มันขัดข้องไป
หมด

อย่างเช่นอย่างนี้ เวลาพระ “หลวงพ่อกะเทศน์ๆ ผมอยากจะรีบฉัน แล้วผมอยากจะรีบไป
ปฏิบัติ” นี่เวลากิเลสมันอ้างไง มันอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ แต่เวลาวันทั้งวัน ๒๔ ชั่วโมง เวลา
มันจะปฏิบัติมันก็มาสูมหัวคูดกันใจ นี่เวลามันปฏิบัติ เวลาที่ว่างงานเฉพาะหน้ามันก็อ้าง อ้างเล่ห์
ไปเรื่อยว่าจะทำอย่างนั้น จะทำอย่างนั้น มีหน้าที่ มีความจำเป็นจะทำอย่างนั้น แต่เวลาไปถึงตอน
นั้นมันไม่ทำ นี่ผัดวันประกันพรุ่ง สิ่งที่ว่าอ้างเล่ห์ๆ หนานักก็ไม่ทำงาน ร้อนนักก็ไม่ทำงาน เรา
อ้างไปเรื่อยแหละ เวลาอ้างถึงที่สุดแล้ว ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาจะลงหลุมมันอ้าง
ไม่ได้ เวลาจะลงหลุมมันอ้างไม่ได้แล้ว เวลาอ้างไม่ได้ อ้างไม่ได้ก็สายไปเสียแล้ว ถ้ามันสายไป
เสียแล้วนะ

มันก็เกิดมาชาติหนึ่ง เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งนี้ควรจะเป็น
ประโยชน์กับเรา เราอยากคิดเป็นประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับทางโลก ทางโลกเพราะเราเป็น
มนุษย์ด้วยกัน โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศเหมือนกัน อยากมียศตาบรรดาศักดิ์
อยากได้ทุกอย่างสมความปรารถนา สิ่งนั้นเป็นเครื่องล่อ เครื่องล่อให้ติดกับไปอย่างนั้นแหละ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะได้เป็นกษัตริย์ ละราชวังออกมาเพื่อมาค้นหา
สัจจะความจริง ค้นหาความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เพราะเวลาเป็นกษัตริย์ไปเสวยราช
บัลลังก์อยู่อย่างนั้น ก็เป็นห่วงว่าเราต้องตายๆ

คูจิ้นซีลี ไม่อยากตายๆ ใครๆ ก็ไม่อยากตาย แล้วหาหาบารุงชีวิตไว้ว่าจะไม่อยากตายๆ แต่มันต้องตายทั้งหมด ถ้ามันต้องตายทั้งหมด ถ้าเรามีสติปัญญาตั้งแต่ตอนนี้ สิ่งที่เราจะต้องตายก่อนตายเราควรจะทำสิ่งใด ถ้าถึงเวลาเหตุการณ์เฉพาะหน้าเป็นปัจจุบัน เราต้องทำสิ่งนั้นให้สมบูรณ์ที่สุด เวลาสมบูรณ์ที่สุด แต่กิเลสมันอ้างเล่ห์ เห็นไหม “หลวงพ่อก็ไม่ต้องเทศน์หรือเทศน์ทุกวันๆ เลย คนฟังเขาเข้าใจหมดแล้วแหละ หลวงพ่อรีบฉันทันที เอะพวกเราจะได้ประพฤติปฏิบัติกัน”

เวลาจะให้มันไปปฏิบัตินะ มันก็บอก “โธ้ย! แคร่ร้อนเกินไปแล้ว ไว้ตอนเย็นก่อน” พอตอนเย็นขึ้นมาบอก “โธ้ย! ตอนกลางคืนลมพัดเย็นๆ เอาไว้คืนนี้” พอถึงกลางคืนบอก “โธ้ย! ตอนตี ๔ ดึกว่า มันน่าปฏิบัติตอนนั้นเพราะว่าอากาศมันเย็น” พอถึงตี ๔ “โธ้ย! เราต้องไปศาลาแล้ว” ไปถึงศาลา “หลวงพ่อก็ไม่ต้องเทศน์หรือ หนุ่รู้แล้วแหละ หลวงพ่อก็ไม่ต้องเทศน์หรือ” มันตัดวันประกันพรุ่งของมันไปอยู่อย่างนั้นแหละ กิเลสทั้งนั้น แต่เราก็อ้างว่าเราคิดดีใจ เราคิดดีเราปรารถนาดี เราอยากทำความงามความดีใจ หลวงพ่อนี้ตัวชัด เขาจะทำความดีกัน หลวงพ่อชัดเรื่อยเลย ทำให้เขาเสียเวลาไปหมดเลย...นี่มันอ้างไปทั้งนั้นแหละ เวลากิเลสมันอ้าง

แต่เวลาทำความจริงนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านอยู่ป่าอยู่เขา มา ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านเคยทุกข์เคยยากมา เวลาขาดตกบกพร่อง คำว่า “ขาดตกบกพร่อง” พระเล็กณ้อยไม่มีใครสนใจหรือ เวลาเราอยู่ป่ากันนะ เครื่องใช้ไม้สอยไม่มี อาหารไม่ต้องพูดถึง เก็บใบไม้กินเอากันเอง มีแฉะไปด้วย เก็บใบไม้ใบหญ้าต้มกินกันไปเรื่อย มันอยู่กันอย่างนั้นมา อยู่อย่างนั้นมาเพราะเหตุใด อยู่อย่างนั้นมา แล้วเวลาเดินออกไปหน่อยเดียวมันก็มีแล้วบ้านคน แต่ทำไมเราต้องการปรารถนาอย่างนั้น เราต้องการปรารถนาอย่างนั้นเพราะมันจะไปภavana เราไปอยู่ป่าอยู่เขา อยู่ที่ความสังควิเวก จิตใจมันรื่นเริงอาจหาญใช้ใหม่ ถึงมันจะขัดสนมันจะลำบากทุกข์ยากมันก็พอใจ มันพอใจอย่างนั้นมาแล้ว คนเรามันผ่านโลกมาอย่างนั้นแล้วทุกอย่างมันเป็นของเล็กน้อยทั้งนั้นแหละ ของมันเล็กน้อย เล็กน้อยเพราะอะไร เพราะว่าเรามีเป้าหมายที่สูงกว่านั้น บารมี ๑๐ ทศ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี เวลาเขาสร้างบารมีกันก็เพื่อให้สิ่งนั้นเป็นบาทเป็นฐาน เป็นบาทเป็นฐานว่าให้จิตใจเราเข้มแข็ง ถ้าให้จิตใจเราเข้มแข็งมันไม่อ้างเล่ห์ “หลวงพ่อก็ไม่ต้องเทศน์หรือ เดี่ยวจะรีบไปปฏิบัติ” พอไปแล้วบอกว่า “ตอนเย็นๆ ดึกว่า” พอเย็นๆ ดึกว่ามันบอกว่า “เดี๋ยวคืนนี้ดึกว่า พรุ่งนี้ตอนรุ่งเช้าดึกว่า” มันอ้างเล่ห์ไปหมด นี่เวลามันอ้างเล่ห์ไป

แต่ถ้ามันมีบารมี มันจะทุกข์จะยากขนาดไหน ทุกข์ยากมาก เวลาทุกข์ยาก คนเราอ่อนแอ ยกสิ่งใดก็ยกไม่ได้ คนเข้มแข็งยกสิ่งใดก็ได้ จิตใจคนอ่อนแอทำอะไรมันก็ล้มลุกคลุกคลานไป ทั้งนั้นแหละ จิตใจคนที่เข้มแข็ง ก้อนหินก้อนใหญ่ๆ มันยังผลัดล้มไปได้ทุกอย่าง

เวลาหลวงตาท่านชมหลวงปู่ขาวประจำ เพราะคำว่าชมของท่าน เวลาหลวงปู่ขาวท่านจะ ออกประพฤติปฏิบัติ ท่านออกบวชตอนเมื่ออายุมาก แล้วญาติโยมก็บอกว่าให้บวชเป็นพระเป็น เจ้าดีแล้วแหละ ขอให้อยู่เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทร ให้ญาติพี่น้องได้ทำบุญกุศลนะ ท่านพยายามจะออก ประพฤติปฏิบัตินะ ญาติพี่น้องก็บอกว่าอย่าไปเลยๆ คุณแล่งเสียกันสุดยอดทั้งนั้นแหละ แล้วมัน ก็ไม่ยอมให้ไป แต่เวลาท่านจะต้องไป ท่านคิดไว้ในใจเลย ถ้าก้าวออกจากวัดนี้ไป ไม่สำเร็จเป็น พระอรหันต์จะไม่ย้อนกลับมาอีกเลย แล้วท่านก้าวออกจากที่นั่นไป ไปหาหลวงปู่มัน แล้วท่าน ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของหลวงปู่มัน

หลวงตาท่านชมมาก เพราะหลวงตาท่านไปหาข้อมูลจากหลวงปู่ขาวเยอะมาก ท่านบอก เวลาท่านทำท่ายกด้วยความคิด ถ้าเป็นทฤษฎี เป็นความเห็น ท่านบอกว่ามันเกี่ยวกินเพชรได้เลย เพชรนี้เกี่ยวแหกหมดเลยละ เพราะความตั้งใจอันนั้น เพราะความตั้งใจอันนั้น เวลาท่าน ประพฤติปฏิบัติของท่านจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ท่านถึงกลับไปเยี่ยมญาติโยมของท่าน

แล้วเวลาหลวงปู่ขาวท่านอยู่ที่ถ้ำกลองเพลท่านมีทางจงกรม ๓ เส้น ทั้งๆ ที่ท่านเป็นพระ อรหันต์นะ เข้าขึ้นมาเดินจงกรมบูชาพระพุทธเจ้า พอตกกลางวันบูชาพระธรรม กลางคืนเดิน จงกรมบูชาพระสงฆ์ ท่านเป็นพระอรหันต์แล้วทำไมท่านทำของท่านอย่างนั้นล่ะ? มันเป็นวิหาร ธรรม เห็นไหม

เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาล้มลุกคลุกคลานมีแต่ความทุกข์ความยากทั้งนั้นแหละ เวลา พระอรหันต์ขึ้นมา ท่านเดินจงกรมทั้งวันของท่าน เรามีกิเลส เราต้องชำระล้างกิเลส แต่เราไม่ได้ ทำกิเลส เราอ้างเล่าไปเรื่อย พระอรหันต์ท่านไม่เคยอ้างเล่าเลย ถึงเวลาท่านทำบูชา บูชาพระ พุทธ บูชาพระธรรม บูชาพระสงฆ์ ท่านบูชาใครนะ? ท่านบูชาเพื่อวิหารธรรมไง นี่วิหารธรรม นะ

รด เวลาเราดูแลรักษาดีๆ มันจะใช้สอยเมื่อไหร่มันก็ใช้ได้ แล้วมันสมบูรณ์ของมัน รด ไม่ เคยดูแลมันเลย ยางก็ปล่อยให้มันแบนอยู่อย่างนั้นแหละ เครื่องยนต์ก็ไม่เคยติดเลย ถึงเวลา ลุกตะลุกขึ้นมา จะติดเครื่อง จะรีบเอารถออกไปถูระปะปัง มันเป็นไปไม่ได้หรอก วิหารธรรม

ของพระอรหันต์ท่านเดินจงกรมของท่าน ท่านนั่งสมาธิของท่าน เพื่อวิหารธรรมในหัวใจของท่าน เพื่อความสุขความสบายใจ

ภราดา หเว ปญจกขุชชา ชั้นนี้เป็นภาระ เป็นที่ดูเลขึ้นมา ก็ดูเลให้มันขยับเขยื้อน ให้มันทำได้ตั้งใจ นี่วิหารธรรม วิหารธรรมของพระอรหันต์นะ นี่ไง ถ้าเราไม่อ้างเล่ห์ๆ ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อตอกย้ำอย่างนี้

“หลวงพ่อก็ไม่ต้องพูดหรอก รู้หมด ศึกษาามาหมดแล้ว” นั่นมันเป็นปริยัติ ปริยัติเขาศึกษามาให้ปฏิบัติ เขาไม่ได้ศึกษามาให้ถือว่าเรามีความรู้ เวลาศึกษามาเป็นภาคปริยัติขึ้นมา มีปัญญาขึ้นมา มีปัญญาท่วมหัว เอาตัวไม่รอด เดินจงกรมยังเดินไม่เป็น สมาธิยังไม่รู้จัก สติมีแต่ชื่อ ชื่อก็ชื่อในตำรา ความจริงไม่มีในหัวใจ

ถ้าความจริงมันมีในหัวใจนะ นี่กิริยาของนักปฏิบัติไง ถ้ากิริยาของนักปฏิบัตินะ เขาต้องสงบเสงี่ยมของเขา เขาอ่อนน้อมถ่อมตน คนที่มีคุณธรรมในใจจะอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนน้อมถ่อมตนเพราะอะไร อ่อนน้อมถ่อมตนเพราะพูดกับเขาไม่เข้าใจหรอก เรื่องของโลก เรื่องของโลก ธรรมเหนือโลกๆ พูดเรื่องโลก พูดเรื่องวิทยาศาสตร์ โอ๊ย! หูฟังเลย แต่พูดเรื่องธรรมะ ธรรมะถ้าทางวิทยาศาสตร์มันก็บอกว่าเป็นไสยศาสตร์ มันเป็นเรื่องจิตวิญญาณที่พิสูจน์ไม่ได้ ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ ทำไมชำระล้างใจอันนั้นได้ ถ้าพิสูจน์ได้ ถ้าเราจะพิสูจน์ พิสูจน์ขึ้นมา เราพยายามตั้งสติของเรา

ถ้ารังเกียจพุทโธนักก็ใช้สติปัญญา ใช้สติปัญญาไล่ความคิดเข้ามา ไล่ความคิดเข้ามา ถ้ารังเกียจพุทโธนัก เพราะอะไร เพราะพยายามจะไล่ไล่ไล่ใจว่า “มันเป็นสมณะ มันไม่เป็นประโยชน์ มันไม่เป็นประโยชน์ทั้งนั้นแหละ”

แต่เวลาเข้ามาบวช บวชในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธเป็นพุทธานุสติ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะต่ำต้อยไปไหน มันสุขยอดๆ สุขยอดของสิ่งมีชีวิต ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่ไหนล่ะ เวลาประเสริฐของท่าน ท่านชำระอาสวกขยัญญาณในใจของท่าน ชำระล้างกิเลสไป เทวดา อินทร์ พรหมยกย่องสรรเสริญ เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ขึ้นมา เทวดาส่งข้าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป เพราะเทวดา เวลาเขาไปเป็นเทวดา เป็น

อินทร์ เป็นพรหมขึ้นมาแล้ว เขาเป็นทิพย์ทั้งหมดเลย เขายังไม่เข้าใจ เขายังหาทางออกไม่ได้เลย เขาก็รอ

คูลี คูพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพราหมณ์ ไตรเวทเขาจบหมด เขาเรียนจบหมด เขาเรียนจบหมด เขาเรียนรู้พุทธลักษณะ นี่พระพุทธเจ้าแน่นอนๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ เขาออกอุปัฏฐากอยู่ ๖ ปี ร้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจะเอาอะไรมาสอน ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ทำมาก่อน มันจะเอาอะไรมาสำรองคายกิเลสออกมา รอขึ้นมาแล้ว แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา ไปปฏิบัติมา อุทกดาบส ออาหารดาบสประกันหมด ทุกคนว่าพระพุทธเจ้าสุดยอด พระพุทธเจ้าสุดยอด เพราะไปศึกษากับใคร ศึกษาจนเขาหมดความรู้หมดแล้วละ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่สิ้นกิเลส

เวลามานั่งอาหารของนางสุชาดา นี้ด้วยความคิดของโลกใจ “ความเข้มข้นขนาดนั้นยังตรัสรู้ไม่ได้ แล้วมานั่งอาหารของนางสุชาดา กลับมามากมาก กลับมามากมาก กลับมานั่งอาหาร” ทิ้งไปหมดเลยๆ ทั้งๆ ที่ความรู้ นี้ความคิดแบบโลก ความคิดแบบวิทยาศาสตร์ใจ ที่บอกว่าเรื่องของวิญญาน เรื่องของไสยศาสตร์ เรื่องไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ถ้าวิทยาศาสตร์ก็เป็นอย่างนั้น วิทยาศาสตร์ก็เห็นๆ นี่ไง เจ้าชายสิทธัตถะไปนั่งอาหารของนางสุชาดามันเห็นๆ มันดำตา

แต่เวลาท่านนั่งของท่านเสร็จแล้วเพื่อฟื้นฟูร่างกาย ฟื้นฟูเพราะอะไร เพราะท่านพิจารณาของตนเอง อดอาหารมาจนรากขนเน่า คิดว่าจะเผชิญกับกิเลส เพราะกิเลสมันอยู่ที่เรานี้ประจำเต็มที่แล้ว กลั่นลมหายใจจนสลบไปถึง ๓ หน ถึงที่สุดแล้ว ถ้าด้วยความเป็นมนุษย์ทำเข้มข้นก็ได้แค่นี้แหละ มันไปไม่ได้แล้ว ฉะนั้น ถ้าอย่างนั้น กิเลสต้องอยู่ที่หัวใจ ถึงย้อนกลับมาฟื้นฟูร่างกาย ย้อนกลับมาฟื้นฟูร่างกายเพื่อคืนนี้ ถ้านั่งแล้วถ้าไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะสละชีวิตเลย สละตายกันเลย สละตาย

ซ็อกไป ๓ รอบ ต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์มันพิสูจน์ได้ อัญญาโกณฑัญญะเห็นแล้วชื่นชม รอลายนะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วจะรอมรรคผลเพื่อจะหาทางออก สุดท้ายแล้วไปไม่ได้ ไปไม่ได้ ด้วยความเข้มข้น ด้วยความต่อสู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใคร่ครวญเอง แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า “เราจะฟื้นฟูร่างกาย” จะมาฉันอาหารของนางสุชาดา พระอัญญาโกณฑัญญะเขาเห็นกัน
อย่างนั้นเขาทิ้งไปเลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนะ ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด เวลาจะสั่งสอนๆ จะสั่งสอนใคร นี่ไปเทศน์ธรรมจักๆ ไป
เทศน์ธรรมจักๆ ถ้าไม่มีกิจจัญญา ไม่มีสังจัญญา ไม่มีการกระทำในหัวใจ ไม่มีมรรคมีผล เราไม่
ปฏิบัติตนว่าเป็นพระอรหันต์ เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ไป เทวดาส่งเป็นชั้นๆ ขึ้นไป เพราะเขารอ
เขารอใจ เขาชื่นชมมาก จักรนี้ได้เคลื่อนแล้ว สัจจะได้มีแล้ว สัจจะมันเกิดแล้ว สัจจะได้อ่างไว้
แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารือสัตว์บนสัตว์ สัจจะได้อ่างแล้ว เทวดา
อินทร์ พรหมชื่นใจมาก เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
สำเร็จๆ ไปมหาศาลเลย สิ่งที่ทำมันมีความจริงอย่างนั้น

ถ้าเราคิดทางโลก ทางโลกก็เป็นอย่างหนึ่ง ถ้าคิดทางธรรมละ ทางธรรม เดินจงกรม นั่ง
สมาธิภาวนา งานของบุรุษอาชาไนย เขาทำงานกัน เขามีออฟฟิศ เขามีสถานที่ทำงานกัน เขา
ทำงานเพื่อผลงานของเขา เสร็จกิจแล้วเขาจะได้ผลตอบแทน เราเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เวลา
เจริญมันก็มีความสุขของเรา เวลามันเสื่อมไป เราก็มีความทุกข์ความยากในใจของเรา สิ่งนี้มัน
เป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโก แล้วเรามีอำนาจวาสนาบารมีหรือไม่ ถ้ามีอำนาจวาสนาบารมีนะ
มันจะมีความเพียร

คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะที่เราพยายาม
ชวนชวนกันอยู่นี้ ถ้ามันเป็นจริง มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโก เป็นปัจจัยตัดตั้ง เวลามันมี
ความสุข เราก็รู้ว่ามันมีความสุข เวลาที่มีความทุกข์ มันทุกข์ เวลาจิตเสื่อม คนภาวนาขึ้นมาจะ
เวลาจิตมันดีขึ้นมามันมหาศาลเลย มันสุขขยอดเลย มันสุขขยอดว่า โอ้โฮ! ทำไมมันมหัศจรรย์ขนาด
นั้น เวลามันเสื่อมไป มันเสื่อมไปมันหมดไปเลย หนึ่ง มันหมดไปเลย สอง แล้วเราจะเอาอะไร
เป็นเครื่องอยู่ล่ะ สาม เวลาเราจะภาวนา เราทำอย่างไรอีกล่ะ ของมันเคยมีเคยได้แล้วมันพลัด
พรากไปหมดเลย แล้วเราจะมาฟื้นฟูอย่างไรๆ

เวลาคนประพฤติปฏิบัติมันจะมีจิตเจริญแล้วเสื่อม ถ้าจิตมันไม่เจริญเลย เราก็ไม่รู้เลยว่า
มันแตกต่างกับความปกตินี้อย่างไร มันแตกต่างกับปุถุชน มันแตกต่างกับหัวใจ มันแตกต่างกับ
ความรู้สึกนี้ มันแตกต่างกับที่เราศึกษามานี้ ที่เป็นสุขตมยปัญญา มันแตกต่างกันอย่างไร แต่เวลา

มันสงบขึ้นมาแล้วมันแตกต่าง มันแตกต่าง มันเป็นข้อเท็จจริงมันแตกต่าง มันแตกต่าง แล้วเวลา มันเสื่อมไปละ มันหมดไปเลย ทำอย่างไร เพราะมันมีความเจริญขึ้นมามันถึงรู้ว่าสิ่งที่เป็นสัจธรรมนี้มันเป็นอย่างไร เวลามันเสื่อมไปแล้วมันก็รู้ว่ามันเสื่อมไปอย่างไร แต่เวลาจะฟื้นฟูมันจะทำอย่างไร

ฉะนั้น เวลาเราดูแลรักษา ครูบาอาจารย์ท่านผ่านวิกฤติมาทั้งนั้นแหละ นักปฏิบัตินะ เขาเรียกนักปฏิบัติอาชีพ ไอ้เรา เรานักปฏิบัติสมัครเล่น นักกีฬาสมัครเล่น อาชีพ เขามืออาชีพ มืออาชีพเวลามันตกต่ำ นักกีฬาเวลามันตกต่ำ เวลามันหลุดฟอร์มไปมันเป็นอย่างนั้นแหละ กว่าจะเรียกฟอร์มตัวเองกลับมาได้ มันผ่านวิกฤติอย่างนั้นมา ฉะนั้น ครูบาอาจารย์เราท่านถึงเข้มงวดดูแลเรา จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่งนะ ใจดวงนี้จะพุ่มพักมันขึ้นมา ใจดวงนี้ก่ว่าจะดูแลมันมานะ แล้วเวลามันเป็นความจริงขึ้นมา มันมหัศจรรย์ นี่มหัศจรรย์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำทุกกริยามา ๖ ปี ไม่สำเร็จ เวลาย้อนกลับมาในหัวใจ มาสำเร็จในหัวใจ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ที่ไปเที่ยวสวน มันต้องมีฝ่ายตรงข้ามว่าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เราก็จะสต๊าฟเราไว้อย่างนี้ แข็งอยู่อย่างนี้ ไม่ตายใช่ไหม มันเป็นไปไม่ได้ไง เวลามันไม่ตาย มันไม่ตายที่ไหนละ มันไม่ตายในหัวใจไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาทำเครื่องหมายไว้ให้พระอานนท์นิมนต์ไว้ ถ้านิมนต์ไว้จะอยู่อีกกับหนึ่ง นี่มันตายหรือไม่ตายละ จะอยู่อีกกับหนึ่งก็อยู่ได้ จะตายเดี๋ยวนี้ก็ได้ จะทำอย่างไรก็ได้

ถ้าตายแล้วมันตาย ตายก็ตายสถานะของความเป็นมนุษย์ แต่จิตมันไม่ตาย มันรู้ของมัน มันรู้มันเห็นของมัน ทำเครื่องหมายไว้ให้พระอานนท์ถึง ๑๖ หน พระอานนท์ มารดลใจไม่นิมนต์ไว้เลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลงอายุสังขาร โลกธาตุหวั่นไหว พระอานนท์รู้เลยว่าสิ่งนี้เกิดขึ้น ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเหตุใด

“เวลาจะเกิดขึ้น เกิดขึ้นตอนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด ตรัสรู้ เทศน์ธัมมจักกัปปลงอายุสังขาร โลกธาตุจะหวั่นไหว”

ก็เลยจะนิมนต์ นิมนต์ก็ไม่ทันแล้วไง พอจะนิมนต์ คร่ำครวญ ตอนนี่คร่ำครวญ ตอนนี่พระอานนท์คร่ำครวญอย่างเดียว อยากให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กับเราตลอดไป เพื่อจะได้แก้ไขเรา จะแก้ไขเรา “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้น

เป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา ธรรมและวินัยที่เราได้สั่งสอนไปแล้วจะเป็น ศาสดาของเธอ อานนท์ เธอเป็นคนที่ได้ทำบุญกุศลไว้มาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใน อนาคตกาล ถ้ามีผู้อุปฐากก็จะไม่มีใครอุปฐากได้ดีเกินพระอานนท์ไป จะไม่มีใครอุปฐาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกินจากพระอานนท์ไป” เพราะพระอานนท์ที่ได้ทำคุณงามความ ดีไว้มาก “อานนท์ อีก ๓ เดือนข้างหน้าเรามีทำสังคายนา เธอจะได้เป็นพระอรหันต์ในวันนั้น”

นี่ไง แต่เวลาขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพาน พระอานนท์ก็คร่ำครวญ เพราะเป็นพระโสดาบัน มันยังมีกิเลสอยู่ ยังมีความทุกข์อยู่ ยังมีความทุกข์ความระทมในใจอยู่ มันยังมีสิ่งใดบีบคั้นหัวใจอยู่ คร่ำครวญๆ ตลอดนะ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานไปแล้ว วันทำสังคายนา พระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา จบ พระอานนท์ถึงได้ จรรโลงศาสนาต่อเนื่องมาอีก ๑๒๐ ปี

เวลาพระอานนท์ไปที่ไหน ญาติโยมเห็นพระอานนท์ คร่ำครวญร้องไห้มาก เพราะแต่เดิม เห็นพระอานนท์ก็ต้องเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานไปแล้ว เห็นพระอานนท์แล้วไม่เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นแต่พระ อานนท์ คร่ำครวญร้องไห้อยากเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เวลามันผ่านพ้นไปแล้ว เห็นไหม

ฉะนั้น เราอย่าว่า “หลวงพ่อก็ไม่ต้องเทศน์หรือ รู้อยู่แล้วละ เขาจะรีบฉัน เขาจะรีบไป ปฏิบัติ หลวงพ่อทำให้เสียเวลามากเลย”

แล้วมีปฏิบัติจริงๆ นะ มีทำให้ได้ ทำให้จริงขึ้นมาเพื่อประโยชน์กับการประพฤติ ปฏิบัติ อย่าให้กิเลสมันมาบังเงา อย่าให้กิเลสมันมากอยจับไต อย่าให้กิเลสมันทำให้เสียโอกาส เราตั้งใจจะทำแล้วทำให้จริง ถ้าตั้งใจปฏิบัติ ปฏิบัติจริงๆ ตั้งใจทำจริง ลัจจะนี้เป็นความจริง มัน จะอยู่ในหัวใจผู้ที่ทำจริงเท่านั้น เอวัง